

การเก็บสถิติและการใช้ประโยชน์จากสถิติของสมุคมหาวิทยาลัย

นางสาว อนงค์ อ้นศรีเวช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-567-411-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

012357

10297005

STATISTICS COMPILATION AND USE BY
THE UNIVERSITY LIBRARIES

Miss Anong Anuntriya-vech

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1987

ISBN 974-567-411-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเก็บสถิติและการใช้ประโยชน์จากสถิติของสมาคมมหาวิทยาลัย
โดย นางสาวอนงค์ อนันตริยเวช
ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สืบสนธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาด้านหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรานัย) รมบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศ.จี. จันทวัฒน์) ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สืบสนธิ์) อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วลัยพร เภมระรัชตะ) กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยงค์รี วัฒนกิจจำรูญ) กรรมการ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเก็บสถิติและการใช้ประโยชน์จากสถิติของหอสมุดมหาวิทยาลัย
ชื่อนิสิต นางสาวอนงค์ อนันตริยเวช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ประภาวดี สืบสนธิ์
ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
ปีการศึกษา 2529

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ก) ศึกษาประเภทสถิติที่หอสมุดมหาวิทยาลัยจัดเก็บ วิธีการเก็บสถิติและการใช้ประโยชน์จากสถิติ

ข) ศึกษาวิธีการเผยแพร่และปัญหาในการเก็บสถิติของหอสมุดมหาวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้บริหารสถาบันและผู้บริหารหอสมุดตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของสถิติของหอสมุด สำหรับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่หอสมุดจะไดทราบถึงประเภทสถิติของหอสมุด วิธีการเก็บสถิติ การใช้ประโยชน์ และการเผยแพร่สถิติของหอสมุดก่อน นอกจากนี้ได้เสนอรูปแบบในการเก็บสถิติของหอสมุดมหาวิทยาลัยให้เป็นรูปแบบเดียวกัน

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม 2 ชุดคือ ชุดแรกสอบถามหัวหน้าหอสมุดมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยทั้งหมด 16 แห่ง แบบสอบถามชุดที่ 2 สอบถามบรรณารักษ์หัวหน้างานแต่ละฝ่ายในหอสมุดกิ่งกลาว จำนวน 95 ชุด โดยสอบถามจาก หัวหน้างานธุรการ งานพัฒนาทรัพยากรหอสมุด งานวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ งานวารสารและเอกสาร งานโสตทัศนวัสดุ และงานบริการ รวมแบบสอบถามทั้งสิ้น 111 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืนมา 110 ชุด คิดเป็นร้อยละ 99.10 นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์หัวหน้าหอสมุด และบรรณารักษ์หัวหน้างานหอสมุดในเขตกรุงเทพมหานครเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลทั่วโลกเกี่ยวกับความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ประเภทสถิติของหอสมุดมหาวิทยาลัยจัดเก็บพบว่า หอสมุดมหาวิทยาลัยทุกแห่งที่ตอบแบบสอบถาม (15 แห่ง) เก็บสถิติงานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด งานเทคนิค งานวารสาร และเอกสาร งานบริการ และงานโสตทัศนวัสดุ ส่วนงานที่มีการเก็บสถิติในห้องสมุดน้อย คือ งานห้องสมุดคณะ มีห้องสมุด 6 แห่งที่เก็บสถิติ

2. วิธีการเก็บสถิติของหอสมุดมหาวิทยาลัยพบว่า หอสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ (14 แห่ง) กำหนดให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานรับผิดชอบเก็บสถิติเฉพาะงานของตน จากหนังสือที่จัดเก็บส่งให้บรรณารักษ์หัวหน้างาน เพื่อรวบรวมเป็นสถิติของฝ่ายต่อไป

3. การใช้ประโยชน์จากสถิติของหอสมุดมหาวิทยาลัย มีผู้ใช้ประโยชน์จากสถิติที่จัดเก็บ 2 กลุ่มคือ หัวหน้าห้องสมุดและบรรณารักษ์หัวหน้างาน ในส่วนของหัวหน้าห้องสมุดพบว่า มีการใช้ประโยชน์จากสถิติห้องสมุดเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการเสนอขอกุลากร ของงบประมาณ และประกอบการพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงงานห้องสมุด ในขณะที่กลุ่มบรรณารักษ์หัวหน้างาน นำสถิติที่จัดเก็บไปใช้ประโยชน์ในการรายงานความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานในแผนกมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้สถิติเพื่อพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงงานในแผนก เสนอของงบประมาณ ขอกุลากร และประเมินผลงานของบุคลากรในแผนก

4. วิธีการเผยแพร่สถิติของหอสมุด พบว่า มีห้องสมุดที่เผยแพร่สถิติ 10 แห่ง (จากหอสมุดผู้ตอบทั้งหมด 15 แห่ง) โดยหอสมุดที่เผยแพร่สถิติมีห้องสมุด 5 แห่ง เผยแพร่โดยการพิมพ์สถิติรวมไว้ในรายงานประจำปีของสถาบัน ห้องสมุด 4 แห่ง พิมพ์ลงในวารสารที่ออกโดยหอสมุด ห้องสมุด 2 แห่งพิมพ์เป็นแผนปลิว ห้องสมุด 1 แห่งจัดพิมพ์ส่งฝ่ายบริหาร และอีก 1 แห่งพิมพ์เสนอคณะกรรมการหอสมุด นอกจากนี้มีหอสมุดบางแห่งเผยแพร่สถิติของหอสมุดโดยเสนอให้ประชุมกรรมการหอสมุด และเสนอเป็นกระดานสถิติ

5. ปัญหาในการเก็บสถิติของหอสมุดมหาวิทยาลัย พบว่า หอสมุดประสบปัญหาในการเก็บสถิติในระดับปานกลาง และน้อย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการไม่มีเวลา ไม่มีผู้ช่วย ข้อมูลที่ได้รับไม่ครบถ้วน ไม่มีประสิทธิภาพในการเก็บสถิติ หรือปัญหาการได้รับข้อมูลไม่ถูกต้อง โดยปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือ การไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในแผนก ส่วนปัญหาที่ทำให้หอสมุดไม่สามารถเก็บสถิติให้อยู่ในรูปแบบเดียวกันได้ คือ การที่หอสมุดแต่ละแห่งมีลักษณะเฉพาะในการดำเนินงานและมีการเก็บสถิติต่างประเภทกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ในการเก็บสถิติห้องสมุดอย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเก็บสถิติอย่างมีเป้าหมาย เล็งเห็นความสำคัญของการเก็บสถิติห้องสมุด อันจะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ครบถ้วน และถูกต้อง ทำให้สถิติห้องสมุดมีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น
2. ห้องสมุดแต่ละแห่งควรกำหนดให้หน่วยงานกลาง เพื่อรวบรวมสถิติทุกประเภทจากหน่วยงานที่มีการเก็บสถิติของห้องสมุด นำมาแปลผลเพื่อใช้ประโยชน์ การวิเคราะห์และแปลผลนั้น ควรกระทำโดยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านสถิติและงานห้องสมุด เพื่อให้ผลที่ได้มีความเที่ยงตรง แม่นยำที่สุด
3. ห้องสมุดควรเก็บและเผยแพร่สถิติอย่างสม่ำเสมอ เพราะการเก็บสถิติอย่างสม่ำเสมอ ย่อมทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย และการเผยแพร่สถิติอย่างสม่ำเสมอมีประโยชน์ในการเปรียบเทียบสถิติห้องสมุดให้เห็นข้อได้เปรียบเสียเปรียบที่ชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขงานให้ดียิ่งขึ้น
4. บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเก็บสถิติและการใช้ประโยชน์จากสถิติห้องสมุด ควรให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการเก็บ และใช้ประโยชน์จากสถิติได้เต็มที่ และมีให้เกิดความสูญเปล่าทั้งแรงงานและเวลาที่เสียไปในการเก็บสถิติ
5. เมื่อได้นำสถิติที่เก็บมาวิเคราะห์และแปลผล จนพบความแน่นอนในระดับหนึ่งแล้ว ควรมีการทดลองใช้สถิติกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติงานแต่ละงาน เพื่อหาข้อกำหนดมาตรฐานของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการเก็บสถิติ

Thesis Title STATISTICS COMPILATION AND USE BY THE UNIVERSITY
LIBRARIES.

Name Miss Anong Anuntriyaech

Thesis Advisor Associate Professor Prapavadee Suebsonthi, Ph.D.

Department Library Science

Academic Year 1986

ABSTRACT

The purposes of this research aim at:

- a) Studying the types of statistics compiled by university libraries, methods of statistics compilation and their use.
- b) Studying methods of publicity and problems of statistics compilation.

This research helps: a) the administrators to be aware of the significance and use of library statistics; b) the librarians to envisage the types, methods, uses and distribution of other library statistics; c) designing a unified pattern of university statistics compilation

The data were gathered by two structured-questionnaires. The first set was sent to 16 university head librarians, and the second one was sent to 95 university librarians heading the following departments : administration, acquisition, cataloging and classification, periodical, audiovisual and readers' services.

Of 111 distributed questionnaires, 110 completed questionnaires were returned (99.10%). Besides, the interviews were additionally made with head librarians and other librarians.

The findings can be summarized as follows :

1. Types of collected university library statistics : all fifteen university libraries compiled statistics about their acquisition, cataloging and classification, periodical, readers' services and audiovisual. Only 6 university libraries collected statistics about their faculty libraries.
2. Method of statistics compilations : most university libraries (14) assigned librarians and other assistants to gather statistics of their own department, which were later sent to their heads for further compilation.
3. Use of university library statistics : it was found that two groups of librarians used these statistics. They were head librarians and heads of the departments. The head librarians used statistics as the data to support the require of more library personnel and budget. Also, use it as a guideline for their library improvement. The heads of various departments librarians used statistics as the data in preparing progressive reports, also, as a guideline in improving their library routine work. The statistics were further used for reporting their requirement of more budget and personnel, and moreover, in assessing the performance of their department personnel.
4. Method of publicity : only ten out of fifteen university libraries published their statistics. Five university

libraries published in their annual reports, four published in their library journals, and two published in leaflets. Moreover, some libraries presented their statistics in library committee meetings and also presented in the form of statistics board.

5. Problems of statistics compilation : the libraries faced some of following problems; insufficient time and assistants; incompleted data; lack of experience; and incorrect data. The problems least found was lack of cooperation from departmental personnel. The problem of convincing all the university libraries to use the same compiling procedure was due to their different types of statistics collected

Recommendations are as follows:

1. Objectives of statistics compilation should be clearly determined in order to obtain complete data and to make the statistics more accurate and valid.

2. Statistics Compilation Center should be set up to compile statistics from other departments. Then the interpretation should be done by the statisticians and library experts to acquire more reliable and accurate statistics results.

3. The compiling and publishing statistics should be done consistently to get accurate and up-to-date data. Regularly distribution yields the comparison, as well as to find the advantages and disadvantages, leading to efficient improvement.

4. Personnel responsible for compilation and use of statistics should pay interest and cooperation in statistics

gathering. This will offer the full use of library statistics, worth their time and effort.

5. After the compiled statistics have been analyzed and interpreted with some certainty, there should be an experiment by using statistics to set the lowest working standard in order to find out standard among the university libraries in gathering library statistics.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปอย่างดี ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร. ประภาวดี สืบสนธิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนกรุณาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย และบรรณารักษ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ความช่วยเหลือ และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยา ลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จในที่สุด

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ-คุณแม่ ที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมาจนสำเร็จการศึกษา

อนงค์ อนันตริยเวช

สารบัญ

	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมุติฐานของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประชากรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย	6
วิธีดำเนินการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	7
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	8
2. สถิติของสังคมมหาวิทยาลัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
ความหมาย	10
ประวัติการเก็บสถิติของสังคม	11
เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเก็บสถิติของสังคม	19
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	26
ประเภทสถิติของสังคม	26
ประโยชน์ของสถิติของสังคม	34
ความน่าเชื่อถือของสถิติของสังคม	41
ปัญหาในการเก็บสถิติของสังคม	43

	๒
	๑๓๗
3. วิธีดำเนินการวิจัย	46
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	49
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	52
ตอนที่ 1 ข้อมูลจากผู้บริหารห้องสมุด	55
ตอนที่ 2 ข้อมูลจากบรรณารักษ์หัวหน้างาน	86
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	169
สรุปผลการวิจัย	170
อภิปรายผลการวิจัย	179
ขอเสนอแนะ	185
ขอเสนอแนะในการเก็บสถิติห้องสมุด	188
บรรณานุกรม	195
ภาคผนวก ก แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารห้องสมุด	201
ข แบบสอบถามหัวหน้างานธุรการ	211
ค แบบสอบถามหัวหน้างานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด	223
ง แบบสอบถามหัวหน้างานวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ ...	232
จ แบบสอบถามหัวหน้างานวารสารและเอกสาร	241
ฉ แบบสอบถามหัวหน้างานสารสนเทศ	253
ช แบบสอบถามหัวหน้างานบริการ	266
ประวัติผู้เขียน	279

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 คำแถลงผู้ตอบแบบสอบถาม : ผู้บริหารห้องสมุด	56
2 คำแถลงผู้ตอบแบบสอบถาม : บรรณารักษ์หัวหน้างาน	59
3 ฐานะห้องสมุด	61
4 ประเภทงานที่มีการ เก็บสถิติในห้องสมุดมหาวิทยาลัย	63
5 วัตถุประสงค์ในการ เก็บสถิติ	65
6 ผู้รับผิดชอบในการเก็บสถิติ	66
7 ช่วงเวลาการเก็บสถิติ	69
8 ประโยชน์ของสถิติห้องสมุด	71
9 การนำสถิติห้องสมุดมาใช้ประโยชน์	73
10 การใช้คอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุด	74
11 สาเหตุของการใช้ประโยชน์จากสถิติได้ไม่เต็มที่	75
12 การเผยแพร่สถิติห้องสมุด	76
13 วิธีการเผยแพร่สถิติห้องสมุด	77
14 กลุ่มเป้าหมายและประเภทสถิติที่ต้องการ เผยแพร่	80
15 กลุ่มเป้าหมายและลักษณะสถิติห้องสมุด เผยแพร่	83
16 กลุ่มเป้าหมายและลำดับที่ต้องการให้ทราบสถิติ	85
17 สถิติงานธุรการ	94
18 สถิติงานชั้นนันทนาการ	103
19 สถิติงานวิเคราะห์เลขานุและทำบัตรรายการ	112
20 สถิติงานวารสารและเอกสาร	121
21 สถิติงานโสตทัศนวัสดุ	133
22 สถิติงานบริการ	147
23 ประโยชน์ของสถิติห้องสมุด : บรรณารักษ์หัวหน้างาน	159
24 การนำสถิติห้องสมุดมาใช้ประโยชน์	163
25 ปัญหาในการเก็บสถิติของงานแต่ละฝ่าย	166
26 ปัญหาทำให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยไม่สามารถเก็บสถิติเป็นแบบแผนเดียวกัน	166